

היחס בין שימוש בדואר אלקטרוני ופריזון מחקרי בקרב הסגל האקדמי הבכיר באוניברסיטה מחקרית / אריק זימרמן

אקדמאים הם צרכני מידע כבדים. יכולתם לעבד אותו ביעילות ובמהירות היא קריטי לעבודתם המחקרית וההוראתית. מעקב אחר מידע חדש אינו מטלה פשוטה. כמו כן אקדמאים מקבלים יותר ויותר הודעות דוא"ל ודעות אלו נוגעות לחיים המקצועיים והפרטיים, וכוללים לא מעט דואר "זבל". השולחים כוללים עמיתים, סטודנטים, משפחה וחברים. ככל שהדוא"ל הופך להיות כלי עבודה שימושי יותר, על האקדמאים להשתמש בו יותר ולהשקיע בו זמן יקר.

תקשורת באמצעות המחשב וטכנולוגיות המידע מסייעת לעובדי ידע. זוהו בודאי נכון לגבי חברי סגל אקדמיים של האוניברסיטאות המחקריות בארץ ובחו"ל - כאשר הם צרכנים כבדים של מידע, מייצרים ידע ועובדים במשותף עם עמיתים בכל רחבי העולם. תקשורת זו עשויה להשפיע על רמת הפריזון – המחקרי ובאופן כללי. בעשורים האחרונים השימוש בדוא"ל גובר בכל המגזרים, ומתוכם המגזר האקדמי. שימוש בדוא"ל הוא אוניברסאלי היום במוסדות להשכלה גבוהה אך רמת ואופן השימוש שונה בין איש לרעהו.

ללא ספק חברי סגל מקבלים יותר דוא"ל ממה שהם צורכים, ומוחקים הודעות בלי להבין מספיק טוב את תוכן כל ההודעות. ניתן לשער כי מידע חיוני שהולך לעיבוד בתוך ההודעות הלא-חשובות הרבות המגיעות לסל האשפה. כדוגמה, בעידן של עומס מידע, יש אינטרס לחבר הסגל לסנן את המידע המגיע אליו. אבל לא לכל אחד יש את אותה רמה של מיומנות עם תוכנות הדוא"ל. עלינו להבין את תהליכי שימוש בדוא"ל של חבר הסגל במטרה לתת להם כלים להתמודד עם כמות המידע המגיעה אליהם והידע להשתמש נכון עם תוכנות הדוא"ל.

מחקרים קודמים בדקו באופן חד-מימדי את כמויות ההודעות שנשלחו והתקבלו ביום, או האם ברשימת חברים של אגודה מקצועית מופיעות כתובות דוא"ל של החברים. המחקר הנוכחי כולל מספר רב יותר של אינדיקטורים, סוקר מספר גדול יותר של נבדקים בצורה מעמיקה יותר.

מטרת המחקר העיקרית הייתה לבדוק את כמות השימוש בדוא"ל של חברי הסגל של אוניברסיטת בר-אילן ולבחון לאילו מטרות נעשה שימוש בדוא"ל, ולבדוק האם קיים קשר בין הממצאים הללו לבין רמת הפריזון המחקרי, הנמדד ע"י פרסומים מדעיים ומענקי מחקר. מידע על התפוקות התקבל ממאגר המידע של האוניברסיטה ומדדי הדוא"ל נאספו ע"י שאלון באמצעות האינטרנט. מספר המשבים לשאלון היה 390 חברי סגל. הניתוח הסטטיסטי נעשה באמצעות תוכנת SPSS.

המחקר הנוכחי מחזק מחקרים קודמים אשר מצאו קשר ישיר ומובהק בין השימוש בדוא"ל לבין פריון מחקרי. ניתוח התוצאות אף מצביע על כך שכיוון הקשר הוא ככל הנראה שעם יותר שימוש בדוא"ל למטרות מחקר חבר הסגל הוא גם פורה יותר. הבדלים בין קבוצות שונות (לגודמה לפי דיסציפלינה, גיל, ומגדר) – קיימים עדיין – אבל מצטמצמים.

חשיבות המחקר הינו בשני מישורים: הבאת מודעות גדולה יותר לצורך בניהול דוא"ל ונתינת כוח למידענים לסייע למדענים. תוצאות המחקר זה עשוי להגביר את מודעותם של מידעני האוניברסיטאות לכך ששימוש נכון בדוא"ל יכול לסייע לחוקרים לקדם את המחקר והמדע.